ДЕКАБРЫН сон һәфтәси иди. Бир нечә күндән сонра 1958-чи ил тәгвиминин илк вәрәги гопарылачагды. Бакынын Сәмәд Вургун күчәсиндәки 13 нөмрәли көһнә бинанын биринчи мәртәбәсиндәки отагларын ән бөјүјүнә сәккиз нәфәр јығылмышды. Ичәри бош иди. Бурада мебел адына бирчә стул белә јох иди. Һамы ајаг үстүндә дајанмышды. Бу адамлар кәлән илдән нәшр олуначаг «Којәрчин» адлы јени ушаг журналынын әмәкдашлары идиләр. Онлар бу күн илк дәфә иди ки, бир јерә топлашмышдылар. О вахта кими республика вәкилләр коллекијасына мәхсус олан отаглар тәзәчә бошалдылмышды. Редаксија исә һәлә аваданлыг алмамышды. Вәкилләр коллекијасындан бурада јалныз бир телефон апараты галмышды.

Журналын илк нөмрәсини вахтында охучулара чатдырмаг үчүн тә'чили ишләр көрмәк лазым иди. Јусиф Әзимзадә журналын баш редактору, мән мәс'ул катиби тә'јин едилмишдим. Онунла бирликдә ахшам отуруб илк нөмрәнин планыны тутмушдуг. Инди әмәкдашларла ону охујуб дәгигләшдирәндән сонра мүәллифләрә бир сыра материал сифариш верәчәкдик.

«Којәрчин» журналынын чап олунмасыны бүтүн әдәби ичтимаијјәт севинч вә разылыг һисси илә гаршыламышды. Бир нечә көркәмли јазычы илк нөмрә үчүн бизә әсәр дә көндәрмишди.

Редаксијанын әмәкдашлары планы бәјәндиләр. Һәрәјә бир иш тапшырылды. Мән ушагларымызын севимли јазычысы, гочаман сәнәткарымыз Абдулла Шаиглә данышачаг, ондан илк нөмрә үчүн кичик мәгалә јазмагы хаһиш едәчәкдим. Журналын биринчи нөмрәси Шаигин балача ушаглара мүрачиәти илә ачылачагды.

Редаксијанын әмәкдашлары арасында мән Абдулла Шаиги һамыдан јахшы таныјырдым. Ушаг әдәбијјаты илә јахынлыгым арамызда үнсијјәт јаранмасына сәбәб олмушду. Биз бир илә јахын иди ки, ејни бинада јашајырдыг, һәм дә мән һәлә 1948-чи илдән, «Пионер» журналында ишләдијим вахтдан Шаиг мүәллимлә ара-сыра редаксија һеј'әтинин ичласларында көрүшүрдүм. Онларын көһнә мәнзилләриндә олмушдум. Әввәлләр Шаиг мүәллимкил шәһәрин Јухары Дағлыг күчәсиндәки 21 нөмрәли евин үчүнчү мәртәбәсиндә јашајырдылар.

Ахыр заманлар Шаиг мүәллим насаз олдугу үчүн чох вә'дә «Пионер» журналынын редаксија һеј'әтинин ичласларында иштирак едә билмирди. Биз материаллары онун мәнзилинә јоллајырдыг, охујуб рә'јини јазырды. Материалларын арасында даһа чох хошуна кәлән ше'р вә һекајә көрәндә бизә зәнк чалар, өз тәәссүратыны билдирәрди. Чаван мүәллифләрә һәмишә гајғы илә јанашырды. Јери дүшәндә онларын әсәрләрини редактә едиб редаксијаја көндәрирди. Әсәр зәиф оланда рә'јини елә јазырды ки, мүәллиф һәм јазысы һаггында мө'тәбәр фикир өјрәнир, һәм дә тәнгиддән инчимирди.

Редаксијада јазычыларла әлагә сахламаг мәнә һәвалә олунмушду. Нөмрәләрдә кедән бәдии јазылары мәним шө'бәм һазырлајырды.

1949-чу ил апрел ајынын 20-си иди. Сәмәд Вургунун евинә зәнк чалыб журнал үчүн јени ше'р истәдим. О, деди ки: «Һәлә ушаглара мүнасиб јазым јохдур. Анчаг мәни нәзәрдә тутун, бу күнләрдә мүтләг сизә ше'р верәчәјәм. Бу сөһбәтдән беш күн сонра сәһәр тәзәчә ишә башламышдыг. Сәмәд Вургун редаксијаја кәлди. Редаксијамыз Низами күчәсиндәки 11 нөмрәли бинада иди. (Инди орада «Вәтән» кино-театрынын салонларындан бири јерләшир). Бөјүк шаирин бу көзләнилмәз кәлиши һамыны чох севиндирди. Журналын баш редактору Чәбрајыл Рзагулијев редаксијанын әмәкдашларыны Сәмәд Вургуна тәгдим етди. О танıдыгы вә танымадыгы адамларын һамысы илә меһрибанлыгла көрүшдү. Сонра әјләшди.

— Вә'димә хилаф чыхмамышам, — деди. Боз рәнкли костјумунун голтуг чибиндән дөрд гатланмыш вәрәгләр чыхартды. — Сизә ики ше'р кәтирмишәм. Мәнә елә кәлир ки, бири ушаглар үчүн гәлиз олар. Ону сиз даһа јахшы билирсиниз. Һәр һалда бахын, журналыныза һансы јараса көтүрүн.

Сәмәд Вургун ше'рләрини охуду. Онлардан бири «Авропа хатирәләри» силсиләсинә дахил олан «Ана һејкәли», икинчиси исә «Ана вә көрпә» адланырды. Һәр ики ше'р хошумуза кәлди. Мән елә һәмин күн онлары редаксија һеј'әтинин үзвү Абдулла Шаигә көндәрдим.

Бир нечә күн кечди. Сәмәд Вургунун ше'рләрини журналын нөвбәти нөмрәсинин планына дахил етмишдик. Мән Шаиг мүәллимкилә зәнк чалдым ки, көрүм көндәрдијимиз әсәрләри охујубму. Телефона Шаиг мүәллимин һәјат јолдашы Шаһзадә ханым чаваб верди. О, деди:

— Абдулла хәстәләниб јатыр.

Мән сорушдум:

— Шаиг мүәллим «Пионер» журналындан көндәрилән әсәрләри охујубму?

— Һамысыны охујуб, рә'ј дә јазыб. Бир адам көндәрин кәлиб апарсын.

Материаллары кәтирмәјә башга адам көндәрмәдим. Өзүм ону јолухмаг истәјирдим. Ертәси күн Шаиг мүәллимкилә кетдим. О, узанмышды. Шаһзадә ханым кәлдијими дејинчә Шаиг мүәллим ајаға дурду, мәнимлә меһрибанлыгла көрүшдү. Бу бәстә бојлу, үзү дәрин гырышларла өртүлмүш, овурдлары батмыш, аг бығлы, сејрәк сачлы гочанын чухура дүшмүш көј көзләри меһрибанлыг ишығы илә парылдајырды.

Һүсејн АББАСЗАДӘ

ӨМРҮНҮН АХЫРЫНА КИМИ

«ПОРТРЕТ ЧИЗКИЛӘРИ» СИЛСИЛӘСИНДӘН

— Олмасын азар, Шаиг мүәллим?
О гымышды. Көзләринин гырағындакы гырышлар даһа да сыхлашды.

— Азар-безар гочалығын даими јолдашыдыр, — деди. — Јаш ки,
алтмышдан кечди ондан сонра јашамаг газанчдыр. (О вахт јазычынын
алтмыш сәккиз јашы вар иди).

Шаиг мүәллим мәндән редаксијанын әмәкдашларыны сорушду. Иш-
ләримизлә марагланды, кондәрдијимиз әсәрләрдән данышды.

— Сәмәд Вургунун ше'рләри чох хошума кәлди. Белә сәнәткарларын
ушаглар үчүн әсәр јазмасы мүсбәт һадисәдир. Јахшы ше'рләр асанлыгла
әзбәрләнир. Көзәл әсәрләрин тә'сир гүввәси, тәрбијәви әһәмијјәти дә бө-
јүкдүр. Балачалар үчүн сәнәткарлыгла јазылмыш ше'р вә һекајәләри кө-
рәндә чох севинирәм. Әфсус ки, бә'зи ушаг јазычылары әсәрләринин бә-
диилијинә лазымынча фикир вермирләр. Онлар ушаглар үчүн јазмаға
асан бир иш кими бахырлар. Беләләри ушаг әдәбијјаты адына һәр нәдән
вә нечә кәлди јазмағы дүшүнмәкдә сәһв едирләр. Сон илләрдә әдәбијја-
тымызын башга саһәләринә бир сыра исте'дадлы чаван кәлиб. Онларын
бә'зиләрини ушаг әдәбијјатына чәлб етмәк лазымдыр. Бу чох вачиб мәсә-
ләдир. Инди Мирмеһди Сејидзадә, Гылман Мусајев, Микајыл Рзагулузадә
вә Мирварид Дилбазидән башга ушаглар үчүн даими јазан јазычылар, де-
мәк олар ки, јох дәрәчәсиндәдир. Онларын сырасы исте'дадлы кәнчләрин
һесабына артмалыдыр. Редаксија чаван јазычылара сифариш вермәлидир.
Сифаришә пис шеј кими баханлар јанылырлар. Дүнја әдәбијјатынын бир чох
даһијанә әсәри, мәһз, сифаришлә јаранмышдыр. Фирдовсинин «Шаһнамә»-
си, Низаминин «Лејли вә Мәчнун»у бу јолла јазылмајыбмы?! Бәлкә дә
комсомолун мәркәзи комитәси краснодонлулар һаггында әсәр јазмағы
Александр Фадејевә тапшырмасајды, «Кәнч гвардија» кими бөјүк вә гиј-
мәтли роман мејдана кәлмәзди. Нә кизләдим, елә мәним өзүм дә бир нечә
әсәрими сифаришлә јазмышам.

Шаиг мүәллимкилдә чох отурмадым. Чај ичәндән сонра редаксијанын
материалы јығылмыш говлугу көтүрүб кедәндә о деди:

— Ше'рләрини охујан кими Сәмәдә зәнк чалыб тәбрик етдим. Амма
сәнә бир сирр ачачағам. Дејәсән о, «Ана вә көрпә» ше'рини журналдан
алыб башга јерә верәчәк. Дејир ки, ушаглар үчүн бир аз гәлиздир.

Кеч иди. О күн даһа редаксијаја гајытмајыб евә кетдим. Говлугу
ачыб Шаиг мүәллимин Сәмәд Вургунун ше'рләри һаггында нә јазмасы илә
мараглaндым. Биз, адәтән, редаксија һеј'әти үзвләринә материал көндә-
рәндә һәр бир әсәрин үстүнә «филанкәсин филан әсәри һаггында рә'ј» ја-
зылмыш бир вәрәг бәнд едәјирдик. Редаксија һеј'әтинин үзвү һәмин вә-
рәгә ше'р вә јахуд һекајә һаггында рә'јини јазыб көндәрирди. Шаиг мүәл-
лим бу дәфә она көндәрилән әсәрләрин бә'зиләрини бәјәнир, бә'зиләриндә
дүз'и дәјишиклик етмәји мәсләһәт көрүрдү. Сәмәд Вургунун ше'рләри-